

Totalitarisme, de kracht van de rattenvangers van het onbehagen 3

Petra Bolhuis
Maleutiek-2021-2

1

De roep om een sterke man

- De ruimte ontstaat voor een sterke man die de lasten zal overnemen van deze overvraagde burgers. (77)

“Het hoofdkenmerk van de massamensen is niet zijn brutaliteit of achterlijkheid, maar zijn isolement en het gebrek aan normale sociale relaties.”(83)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

2

Gepeupel

- Ontstaat in verzet tegen de bourgeoisie als bijproduct van de kapitalistische maatschappij. Wordt door de besturende elite onderschat
- (Als presidentskandidaat zei Hillary Clinton tijdens een memorabele toespraak 9 sept 2016 dat ze de helft van de Trump-aanhangers in een 'basket of deplorables' zou willen stoppen.)
- Neemt geperverteerde vorm van normen en waarden van de heersende klasse over.
- Gepeupel was het concept waarin de bourgeoisie en de Röhmfacie (Röhm dacht mentor van Hitler te kunnen zijn) dachten over het nazisme, maar ze zagen niet in dat, ook al waren ze wellicht gepeupel, ze de steun kregen van de massa.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

3

— Massa (van niet-gerepresenteerden)

Neemt normen en attitudes van de heersende klasse niet over maar vervangt het door 'wat iedereen wel weet'

Massa bestaat uit mensen die hun politieke apathie afwerpen en zich aansluiten bij wie hen belooft ze te representeren.

Men gaat vanuit allerlei overwegingen bestaande partijen en instituties haten en voor gek verklaren.

Ontstaan van een massa individuen die hetzelfde lot ondergaat en hun bitterheid niet omzet in een gedeeld belang, maar in een kwijt willen raken van het individuele, desnoods in opoffering.

Er is materiele onthechting waarbij een monnik werelds overkomt schrijft Arendt (81)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

4

— De massa, het nationalisme en het populisme

“De massa's zijn ontstaan uit de klassenmaatschappij in de nationale staat, waarvan de barsten met nationalistische gevoelens gecementeerd werden.”(83)

Er ontstaan massaorganisaties. Om érbij te horen' moet worden voldoen aan de eis van onwankelbare loyaliteit.

De achterliggende gedachte is dat er één grote historische beweging is waaraan ooit alles en iedereen moet meedoen.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

5

Zag men dit niet gebeuren?

- Niet het radicale verlies van het eigenbelang,
- Niet de cynische of verveelde onverschilligheid tegenover de dood of andere persoonlijke catastrofes,
- Niet de hartstochtelijke neiging om de meest abstracte noties tot leefregel te maken,
- Niet de algemeen verbrede minachting voor de meest vanzelfsprekende regels van het gezond verstand.(82)
- Niet dat massabewegingen een bijzondere aantrekkingskracht uitoefenden op hoog gecultiveerde mensen,
- Niet dat geraffineerd en gesofistikeerd individualisme meestal geen hinderpaal vormde om zichzelf in de massa te verliezen.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

6

Post-WO1 en nihilisme

Terug van het front passen ze niet meer in de gezapigheid van de bourgeoisie. De mislukten en miskenden werden gezien als degenen die het altijd al goed hadden gezien en zich opofferden voor het goede. "Dit is niet zomaar een nihilisme het is ook oprechte walging voor een door en door bourgeois samenleving en haar dubbele moraal." (98)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

7

nihilisme en behoefte aan betekenisverlening

De mobilisatie van 1914 werd als louterend gezien. (Behoeftte aan catastrofe Sloterdijk) Thomas Mann heeft het over kastijding en zuivering. (97)

Men wil de opoffering als het maar leidt tot iets groters dan het saaie voortbestaan. Vernietig deze cultuur! (97)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

8

Betekenisverlies en fatalisme

"Het terrorisme was zo aantrekkelijk, omdat het een soort van filosofie geworden was waarmee men zijn teleurstelling, wrok en blinde haat kon uitdrukken, een soort van politiek expressionisme dat zichzelf uitdrukte met bommen, dat genoot van de publieke weerklink van opmerkelijke daden en dat volkomen bereid was de prijs van het leven te betalen voor elke geslaagde poging om van de normale geledingen van de samenleving de erkenning van zijn bestaan af te dwingen." (102)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

9

De schaamte voorbij

- "Erst kommt das Fressen und dan die Moral" (107)
- Het **gepeupel** klapt omdat ze het letterlijk nemen,
- De **bourgeoisie** klapt als bevrijding dat haar hypocrisie doorgeprikt is,
- De **elite** klapt omdat dit ontmaskeren zo leuk is.
- Het effect is dat nu alle maskers af zijn; hetzelfde effect had Céline's oproep om joden af te slachten. Dat was al aan de hand, maar de pret was dat het nu maar eens openlijk gezegd kon worden. Maskers af, de schaamte voorbij! (108)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

10

Gepeupel, elite en massamens....enige tijd later

- Juist het gepeupel verliest als de partij echt aan de macht komt en zij verzetten zich dan ook, vaak meer dan elite of burgerij, als Hitler verder gaat dan zij willen.
- Filister is iemand uit burgerij die bang is kwijt te raken wat hij heeft en zich tegelijkertijd bij de minste provocatie zo opwindt dat hij alles in de waagschaal stelt. (Himmler)
- De elite en de intellectuelen waren al uitgerangeerd toen het totalitarisme de macht greep (Heidegger in 1934)
- Totalitarisme aan de macht kan werkelijk denken en kunstenaarschap niet tolereren en vervangt het door charlatans en gekken wier gebrek aan intelligentie en creativiteit de beste waarborg is voor hun loyaliteit. (113)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

11

Vandaag de dag

In het programma van de jongeren afdeling van de SP staat: 'De arbeidersklasse moet zichzelf bewapenen met alle wapens om een revolutie mogelijk te maken.'

Akwasi "Op het moment dat ik een Zwarte Piet zie, trap ik hem hoogstpersoonlijk op zijn gezicht."

<https://joop.bnnvara.nl/nieuws/antivaxxer-schiet-broer-dood-die-mensen-vermoordde-met-coronavaccins>

FDF (farmers defence force) dreigt met geweld.

<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3097377/de-grens-is-soms-dun-maar-de-boerenpoll-tegen-brabantse-cda-leden-is-niet-straftbaar>

Maleutiek najaar-2021-Arendt

12

Verlies van eerwereld

Walging over de dubbele moraal zien we ook vandaag de dag. Maar de roep om de nieuwe bestuurscultuur of de benodigde morele herijking strandt bij voortdoring in de moeitelijke praktijk. Bijvoorbeeld;

- Perverse prikkels (v.b. preventie is beter, maar behandelen levert ziekenhuizen geld op)
- Oude wetten en regels (wet stopt geld voor toeslagen bij werk oid, en eist teveel uitgekeerde direct terug. Dat mensen de schulden in.)
- Verschil tussen wat zou moeten en wat wettelijk begrenst is. (zie FDF hiervoor)
- Tegenstrijdige verlangens in het goede (v.b. oproep maatregelen tegen stalbranden. De boeren willen én regels want dat biedt een gelijke concurrentiepositie én minder overheid in de stal)

Maieutiek najaar-2021-Arendt

13

13

Verlies van eerwerelden en pogingen om dat te herstellen

- Allan Larsson (r.blz 178) waarschuwt voor wat hij noemt de 'lege kamer'.
- De zorg kreeg eer. Er werd geapplaudisseerd tijdens het hoogtepunt van de pandemie. Maar het vervolg ,meer loon of zelfs de toegekende bonus, stopt.
- Als de verdeeldheid groot is kan eerwereldherstel nauwelijks tot stand komen. Direct is er een andere groep die zich gepasseerd voelt in hún eer. En wie spreekt er namens de in zich verdeelde groep (v.b. herdenking aankomst Molukkers in Nederland) <https://www.rtv-drenthe.nl/nieuws/173437/Weerstand-onder-Molukkers-tegen-tentoonstelling-en-herdenking>

Maieutiek najaar-2021-Arendt

14

14